

Program

Policy

Plan

» Riktlinjer

Regler

Vähemmistöpoliittisen työn tavoitteet ja suuntaviivat

Kunnanhallituksen päätös

14. lokakuuta 2019, § 189/19. Dnro KS2019.0281

Sisällys

1	Tausta	3
2	Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä.....	3
2.1	Perussuoja – yleiset määräykset	4
2.2	Erityisoikeudet hallintoalueella.....	4
3	Vähemmistöpoliittisen työn kansalliset tavoitteet	6
3.1	Syrjintä ja haavoittuvuus	6
3.2	Vaikutusvalta ja osallisuus	6
3.3	Kieli ja kulttuuri-identiteetti.....	6
4	Seuranta.....	7

Dokumenttityyppi: Suuntaviivat

Dokumentin voimassaolo: Kaikki lautakunnat

Diaarinumero: KS2019.0281

Tarkistettu:

Voimassaoloaika: Toistaiseksi

Ajankohtaisuusharkinnan ajankohta: Kerran toimikauden aikana

Dokumenttivastaava: Suomen kielen hallintoalueen koordinaattori

Muut liitännäisdokumentit:

1 Tausta

Ruotsi on vuodesta 2000 alkaen kuulunut Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojaamista koskevaan puitesopimukseen ja alueellisten ja vähemmistökielten eurooppalaiseen peruskirjaan. Tämän sopimuksen mukaan juutalaiset, romanit, saamelaiset, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset tunnustetaan kansallisiksi vähemmistöiksi. Jiddiš, romani chib, saami, suomi ja meänkieli tunnustetaan kansallisiksi vähemmistökieliksi. Euroopan neuvoston puitesopimuksen allekirjoittaneet maat voivat määrätä, millä perusteilla vähemmistöt valitaan. Ruotsin valtiopäivät ovat päättäneet seuraavat kriteerit kansallisen vähemmistön statuksen saamiselle. Kansallisen vähemmistön tunnusmerkkeihin kuuluu:

- selkeä yhteenkuuluvuus ryhmänä ja että se voidaan erottaa muusta väestöstä,
- uskonnollinen, kielellinen, perinteellinen tai kulttuurillinen omaleimaisuus, joka ei ole muiden kanssa yhteinen,
- selkeä halu säilyttää identiteettinsä,
- historialliset tai pitkäaikaiset siteet Ruotsiin.

Näiden kriteerien pohjalta Ruotsi on hyväksynyt juutalaiset, romanit, saamelaiset, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset kansallisiksi vähemmistöiksi Ruotsissa. Saamelaiset ovat lisäksi tunnustettu alkuperäiskansaksi.

Ruotsissa sovelletaan itsetunnistusperiaatetta sen ratkaisemiseksi, ketkä kuuluvat kansalliseen vähemmistöön. Yksilö päättää itse, kuuluuko hän kansalliseen vähemmistöön vai ei.

Skövden kunta kuuluu vapaaehtoisen liittymisen jälkeen vuodesta 2012 alkaen suomen kielen hallintoalueeseen. Helmikuun 1. päivästä 2019 alkaen suomen, saamen ja meänkielen hallintoalueisiin kuuluu 84 kuntaa ja 15 maakäräjää/aluetta Ruotsissa. Skövden kunta saa avustusta tiettyihin liittymisestä aiheutuviin lisäkustannuksiin.

Lähteet: Tukholman läänin lääninhallitus ja www.minoritet.se

2 Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä

Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä on voimassa koko Ruotsissa ja sen mukaan vähemmistökieliä on suojeltava ja edistettävä, kansallisten vähemmistöjen on voitava säilyttää ja kehittää kulttuuriaan, hallintoviranomaiset ovat velvollisia informoimaan vähemmistöjä näiden oikeuksista ja antamaan vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa niitä koskevissa kysymyksissä.

Laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (vähemmistölaki) on ollut voimassa Ruotsissa tammikuusta 2010. Tammikuun 1. päivänä 2019 lakia tarkistettiin siten, että oikeuksia ja velvollisuuksia vahvistettiin.

Lähde: Tukholman läänin lääninhallitus

2.1 Perussuoja – yleiset määräykset

Kaikkien Ruotsin kuntien ja viranomaisten on noudatettava vähemmistölain (SFS 2009:724) yleisiä määräyksiä. Yleiset määräykset tarkoittavat, että:

- kuntien ja aluehallintojen on informoitava kansallisia vähemmistöjä näiden oikeuksista ja vähemmistölain mukaisesta hallintoviranomaisten vastuusta ja määräyksistä, joihin laki viittaa. Sama koskee valtion hallintoviranomaisia, joiden toiminta on tärkeää kansallisille vähemmistöille tai vähemmistökielille,
- valtiolla ja kunnilla on erityinen vastuu suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä. Niiden on myös edistettävä kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää kulttuurinsa ja kehittää sitä Ruotsissa,
- lasten kulttuuri-identiteetin kehittämistä ja oman vähemmistökielen käyttöä on edistettävä erityisesti,
- hallintoviranomaisten on annettava kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa heitä itseään koskeviin asioihin ja neuvoteltava vähemmistöjen kanssa sellaisista asioista mahdollisimman usein. Neuvonpidon tulee tapahtua siten, että hallintoviranomainen käy rakenteellista vuoropuhelua kansallisten vähemmistöjen kanssa tarkoituksenaan ottaa huomioon niiden näkökannat ja tarpeet viranomaisen päätöksenteossa,
- hallintoviranomaisen on erityisesti edistettävä lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikutusvaltaan ja neuvonpitoon heitä koskevissa kysymyksissä ja sovitettava sen muodot heidän edellytyksiään vastaaviksi,
- kuntien ja alueiden on hyväksyttävä tavoitteet ja suuntaviivat vähemmistöpoliittiselle työlleen. Tiedot näistä on pyydettyä lähetettävä Tukholman läänin lääninhallitukselle ja Saamelaiskäräjille.

Lähde: Tukholman läänin lääninhallitus

Skövden kunnan tavoitteena on informoida juutalaisia, romaneja, saamelaisia, ruotsinsuomalaisia ja tornionlaaksolaisia heidän oikeuksistaan ja valtion ja kuntien vastuusta, sekä suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä ja kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kulttuuriaan Skövden kunnassa, keskittyen erityisesti lasten ja nuorten mahdollisuuksiin käyttää omaa vähemmistökieltään.

Skövden kunnan tavoitteena on antaa kansallisille vähemmistöille todellista vaikutusvaltaa heitä koskevissa asioissa ja neuvotella vähemmistöjen kanssa heitä koskevista asioista rakenteellisen vuoropuhelun muodossa. Lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa ja neuvotella heitä koskevista kysymyksistä on edistettävä erityisesti. Skövden kunta pidättää itselleen oikeuden määrätä vuoropuhelun muoto.

2.2 Erityisoikeudet hallintoalueella

Yleisten määräysten lisäksi niin kutsutuilla hallintoalueilla on voimassa erityisoikeudet suomalaiselle, meänkielille ja saamelalle. Vahvistettu suoja kullakin hallintoalueella on kuvattu vähemmistölaissa ja merkitsee muun muassa sitä, että:

- yksityisillä henkilöillä on oikeus käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti viranomaisten kanssa asioidessaan, kun on kyse yksityisistä asioista, joissa viranomainen on päätöksentekijä,
- viranomainen on velvollinen antamaan suullisen vastauksen samalla kielellä sekä vaadittaessa antamaan kirjallisen käännöksen päätöksestä ja sen perusteluista. Viranomainen voi määrätä erityisen ajan ja paikan vähemmistökielisen palvelun antamista varten.
- hallintoviranomaisen on huolehdittava siitä, että vähemmistökieltä taitavaa henkilökuntaa on käytettävissä,
- kunnilla on erityinen velvollisuus tarjota esikoulu ja vanhustenhuolto kokonaan tai oleellisesti osin vähemmistökielellä, mikäli joku sitä hallintoalueella toivoo.

Suomi, saami ja meänkieli esikoulussa, tietty muu pedagoginen toiminta ja vanhustenhuolto

17 § Yksilön oikeus saada tarjous esikoulusta tietyissä tapauksissa ja tietystä muusta pedagogisesta toiminnasta suomen, saamen tai meänkielellä säännellään koululain (2010:800) 8 luvun 12 a §:ssä ja 25 luvun 5 a §:ssä. Laki (SFS 2018:1367).

18 § Hallintoalueeseen kuuluvan kunnan on tarjottava sitä vaativalle mahdollisuus saada kokonaan tai olennaisilta osin vanhustenhuollon puitteissa tarjottavaa palvelua ja hoivaa suomea, meänkieltä tai saamea taitavalta henkilöstöltä. Laki (SFS 2018:1367).

18 a § Kunnan, joka ei kuulu mihinkään hallintoalueeseen, on tarjottava sitä vaativalle mahdollisuus saada kokonaan tai olennaisilta osin vanhustenhuollon puitteissa tarjottava palvelu ja hoiva suomen, jiddišin, romani chibin, saamen tai meänkielellä, mikäli kunnalla on käytössä näitä kieliä taitavaa henkilöstöä. Sama koskee kuntia, jotka kuuluvat tietyn kielen hallintoalueeseen, koskien muita kieliä. Laki (SFS 2018:1367).

18 b § Kunnan on tällaisen 18 ja 18 a §§:n mukaan tarjottavan hoivan puitteissa huomioitava ikään-tyneiden tarpeet säilyttää kulttuurillinen identiteettinsä. Laki (SFS 2018:1367).

18 c § Kunnan on tiedotettava vanhustenhuollon puitteissa apua hakevaa mahdollisuudesta tällaiseen 18 ja 18 a §§:ssä mainittuun palveluun ja hoivaan.

Lähde: Tukholman läänin lääninhallitus ja Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä.

Skövden kunta kuuluu suomen kielen hallintoalueeseen ja sen vuoksi vahvistettu suoja koskee ainoastaan suomen kieltä Skövden kunnassa.

Skövden kunnan tavoitteena on antaa suomenkielisille asukkaille mahdollisuus käyttää suomea suullisesti ja kirjallisesti yksityisissä asioissa, joissa Skövden kunta on päätöksentekijänä, jos sitä vaaditaan, ja antaa suulliset vastaukset tai kirjalliset käännökset suomeksi päätöksistä ja perusteluista vaadittaessa. Skövden kunta pidättää kuitenkin itselleen oikeuden määrätä suomenkielisen palvelun aika ja paikka.

Skövden kunnan tavoitteena on toimia siten, että käytössä on suomenkielistä henkilökuntaa ja että suomea taitavalla henkilökunnalla on mahdollisuus käyttää kieltä työssään, erityisesti esikoulussa ja vanhustenhuollossa, koska Skövden kunnan on tarjottava esikoulua ja vanhustenhuoltoa kokonaan tai olennaisilta osin suomeksi, mikäli joku kunnan asukas tätä toivoo. Suomen kielen taito on sen vuoksi luettava ansioksi Skövden kunnassa työskenteleville ja Skövden kunnasta töitä hakeville, erityisesti hoito- ja hoivasektorilla sekä lapsi- ja koulutussektorilla.

Skövden kunnan tavoitteena on huomioida vanhustenhuollossa suomenkielisten ikäihmisten tarpeet säilyttää kulttuuri-identiteettinsä. Skövden kunnan on myös tiedotettava vanhustenhuollon puitteissa avustusta hakevaa mahdollisuuksista palveluihin ja hoivaan suomen kielellä. Pääsääntönä on, että oikeus vanhustenhuoltoon suomeksi koskee Skövden kunnan asukkaita, kun hakemus avustuksesta tehdään vanhustenhuollon puitteissa.

3 Vähemmistöpoliittisen työn kansalliset tavoitteet

Valtiopäivät tekivät päätöksen vähemmistöpolitiikan tavoitteista koostetun politiikka-alueen perustamisen yhteydessä vuonna 2000. Tämä merkitsee kansallisten vähemmistöjen suojelemista ja niiden vaikutusmahdollisuuksien vahvistamista sekä tukea historiallisille vähemmistökielille niiden säilyttämiseksi elävinä. Kokonaisvaltaisessa tavoitteessa on kolme osa-aluetta: syrjintä ja haavoittuvuus, vaikutusvalta ja osallisuus sekä kieli ja kulttuuri-identiteetti.

Lähde: Hallituksen esitys 2017/18:199, Vahvistettu vähemmistöpolitiikka, s. 19.

3.1 Syrjintä ja haavoittuvuus

Kansallisten vähemmistöjen suojaaminen merkitsee, että syrjintää etnisyyden tai kansalliseen vähemmistöön kuulumisen perusteella on vastustettava. Kansallisille vähemmistöille on annettava edellytykset osallistua yhteiskuntaelämään tasavertaisilla ehdoilla, mikä tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan on toimittava kansallisten vähemmistöjen hyljeksimistä ja haavoittuvuutta vastaan.

Lähde: www.minoritet.se

Skövden kunnan tavoitteena on, että juutalaiset, romanit, saamelaiset, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset eivät koe syrjintää kansalliseen vähemmistöön kuulumisen takia ja että kansallisille vähemmistöille annetaan edellytykset osallistua yhteiskuntaelämään tasavertaisin ehdoin Skövden kunnassa.

3.2 Vaikutusvalta ja osallisuus

Kansallisten vähemmistöjen vaikutusvallan vahvistaminen merkitsee, että kansallisille vähemmistöille annetaan todellista vaikutusvaltaa niitä itseään koskevissa asioissa. Erimuotoisten vaikutusmahdollisuuksien luomista kansallisille vähemmistöille tulee edistää.

Lähde: www.minoritet.se

Skövden kunnan tavoitteet koskien vaikutusvaltaa ja osallisuutta ovat otsikon 2.1 alla.

3.3 Kieli ja kulttuuri-identiteetti

Kansallisten vähemmistökielten tukeminen siten, että ne säilyvät elävinä, antaa mahdollisuuden vähemmistöille käyttää ja kehittää vähemmistökieltään ja kehittää omaa kulttuuri-identiteettiään. Kansallisia vähemmistökieliä on voitava säilyttää ja kehittää elävinä kielinä Ruotsissa osana ruotsalaista kulttuuriperintöä. Valtiolla ja kunnilla on erityinen vastuu kansallisten vähemmistökielten suojelemisesta ja edistämisestä. Valtion ja kuntien on myös muutoin edistettävä kansallisten vähem-

mistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kulttuuriaan Ruotsissa. Lasten kulttuurillisen identiteetin kehittämistä ja oman vähemmistökielen käyttöä on edistettävä erityisesti.

Lähde: www.minoritet.se sekä Laki (SFS 2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä, 4 §

Skövden kunnan tavoitteena on suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä ja kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää ja kehittää kulttuuriaan, keskittyen erityisesti lapsiin ja nuoriin. Kansallisia vähemmistökieliä ja vähemmistökulttuuria näkyväksi tekevä kulttuuritoiminta on sen vuoksi asetettava etusijalle Skövden kunnassa, erityisesti lapsille ja nuorille suunnattu kulttuuritoiminta (esimerkiksi elokuvat, teatteri ja musiikki).

4 Seuranta

Tukholman läänin lääninhallitus ja Saamelaiskäräjät seuraavat vähemmistöpolitiikkaa kansallisella tasolla. Seurantaviranomaiset antavat vuosiraportin edellisvuotisen vähemmistöpolitiikan kehityksestä. Seurantaraportin tarkoitus on olla lähtökohtana hallitusta ympäröivän maailman analyysille ja alueen kehityksen jatkuvalla arvioinnille. Euroopan neuvosto tarkkailee jatkuvasti puitesopimuksen ja kielilain noudattamista Ruotsissa.

Lähde: Hallituksen esitys 2017/18:199, Vahvistettu ympäristöpolitiikka, s. 19.